

добитися поставки в Україну сжиженого природного газу і створити власний ядерно-топливний цикл і тісно співпрацювати з країнами постачальниками енергоресурсів.

Научна новизна. Предложено шляхи, гарантуючі її енергетичну безпеку, а саме: державне регулювання енергетики, співпраця України з країнами ЄС, диверсифікація джерел вуглеводородів, поставки в Україну сжиженого природного газу і створення власного ядерно-топливного циклу.

Практична значимість. Отримані результати дослідження дозволили сформулювати шляхи забезпечення енергетичної безпеки України, які можуть бути використані підприємствами паливно-енергетичного комплексу країни.

Ключові слова: енергетична безпека, державне регулювання, ціноутворення, тариф, конкуренція, енергетична політика, співпраця, ліцензування.

УДК 339.137.2:636. 03

*Пуцетейло П.Р.,
д.е.н., професор кафедри обліку і правового забезпечення
агропромислового виробництва,
Тернопільський національний економічний університет*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТВАРИНИЦТВА

Постановка проблеми. Упродовж усієї історії розвитку економічних відносин питання конкурентоспроможності перебуває в центрі уваги дослідників. Її актуальність для України зростає в умовах її інтеграції в міжнародні організації та утвердження ринкової економіки, що супроводжується нестабільністю зовнішнього середовища. Розвиток спроможності до ефективної конкурентної боротьби ускладнюється потребою у своєчасній реакції на зміни в зовнішньому середовищі, а це зумовлює доцільність формування теоретико-методологічних засад та практичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі простежується ієрархічний підхід до вивчення конкурентоспроможності – з позицій продукції, підприємства, галузі, національної економіки загалом. Так, значний внесок у дослідження і вирішення проблеми оцінювання рівня конкурентоспроможності, займалися такі вітчизняні і зарубіжні автори, як: М. Бест [1], Н. Голомша [3], Л. С. Довгань [2], С. Кваша [3], М. Малік [4], С. А. Нестеренко [5], М. Портер [6], Н. Тарнавська [8], Р. Фатхутдинов [9], А. Юданов [10].

У науковій літературі сформувалось доволі широке теоретико-методологічне трактування категорії “конкурентоспроможність”, що спричинено її багатоаспектністю. Водночас окремі грані цієї багатопланової проблеми є дискусійними і потребують подальшого дослідження, зокрема це стосується оцінювання конкурентоспроможності галузі тваринництва.

Постановка завдання. Метою статті є оцінка конкурентоспроможного розвитку галузі тваринництва на різних рівнях національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. До найбільш поширеного методу оцінювання конкурентоспроможності різних об'єктів, у тому числі і галузей, належить рейтингова оцінка. Вона базується на порівнянні певного показника діяльності галузі окремого регіону чи природно-кліматичної зони з умовним еталонним показником, що відображає найкращі або середні результати діяльності серед інших регіональних галузей аналогічного профілю.

Такий підхід, наприклад, можна застосовувати для оцінювання конкурентоспроможного розвитку регіональних тваринницьких комплексів. Для цього потрібно використовувати інтегральний показник конкурентоспроможності, розрахований для кожної природно-кліматичної зони. Такий показник розраховується у два етапи. На першому етапі визначається одиничний показник господарської діяльності за формулою:

$$EGD_i = \frac{gd_i}{GD_i}, \quad 1$$

де EGD_i – одиничний показник господарської діяльності; gd_i – значення показника, що характеризує господарську діяльність суб'єкта; GD_i – середній аналогічний показник за регіоном.

На другому етапі розраховується інтегральний показник за усіма одиничними показниками з урахуванням їхнього вагового коефіцієнта за формулою:

$$I = \sum_{r=1}^n k_i \times EGD_i, \quad 2$$

де I – інтегральний показник господарської діяльності суб'єкта в регіоні; k_i – коефіцієнт вагомості відповідного одиничного показника; EGD_i – одиничний показник господарської діяльності суб'єкта регіону.

Далі будується рейтинг регіональних тваринницьких комплексів шляхом порівняння інтегральних показників.

М. Бест рекомендує використовувати для оцінювання конкурентоспроможності функцію бажаності, на основі якої формується інтегральний показник конкурентоспроможності. З цією метою він пропонує застосовувати функцію [1]:

$$f(x) = \frac{1}{\pi} \left(\arctg\left(\frac{x}{3}\right) + \frac{\pi}{2} \right), \quad 3$$

де x – наведене значення досліджуваного параметра об'єкта.

Для оцінювання конкурентоспроможності м'ясного скотарства доцільно використовувати інтегральний показник виду [1]:

$$F = \prod_{j=1}^5 \sum_{i=1}^2 f_{ij}, \quad 4$$

де f_{ij} – значення функції бажаності для i -го показника з j -го блоку, що характеризує діяльність галузі.

Перевагою запропонованого підходу є можливість зниження впливу суб'єктивного чинника, пов'язаного з використанням думки експертів, і підвищення об'єктивності оцінки конкурентоспроможності.

Узагальнюючи розглянуті методичні підходи до оцінювання галузевої конкуренції, виявивши їхні переваги і недоліки, вважаємо, що при розробці методики оцінювання конкурентоспроможності тваринництва необхідно враховувати такі умови.

По-перше, кількість показників оцінювання конкурентоспроможності не має бути багаточисловою, тому що це ускладнює збір інформації для розрахунків.

По-друге, набір показників має бути достатній для точної оцінки конкурентоспроможності порівнюваних об'єктів.

По-третє, для оцінювання потрібно застосовувати абсолютні показники, що характеризують динаміку розвитку оцінюваної галузі. Однак, оскільки конкурентоспроможність характеризує якісний стан галузі, її здатність брати участь у конкурентній боротьбі, наявність галузевих конкурентних переваг, то система показників має бути доповнена відносними показниками, що дасть змогу більш точно оцінити галузь.

По-четверте, система показників конкурентоспроможності має відповідати меті, відповідно до якої проводиться оцінювання. Так, оцінювання конкурентоспроможності може проводитися з метою виявлення конкурентних переваг одного регіонального скотарського комплексу над іншими, для порівняння галузі з певним еталоном або з метою порівняння галузі за різні періоди часу для виявлення тенденцій зміни конкурентоспроможності.

Відповідно до наведених міркувань система оцінюваних показників тваринництва матиме вигляд, який представлено на рис. 1.

Наведені показники характеризують конкурентні переваги та слабкі сторони галузі. Використання відносних показників створює об'єктовану базу для порівняння галузі тваринництва різних регіонів. Показники характеризують ефективність діяльності галузі і дають змогу оцінити привабливість продукції для споживачів. На наш погляд, кількість показників є достатньою для оцінювання конкурентоспроможності тваринництва різних регіонів, оскільки в них відображені основні аспекти їхньої діяльності (умови та результати виробничої діяльності; стан матеріально-технічної бази; ресурсна забезпеченість, стан галузевого ринку; інвестиційна привабливість галузі), які безпосередньо впливають на конкурентоспроможність.

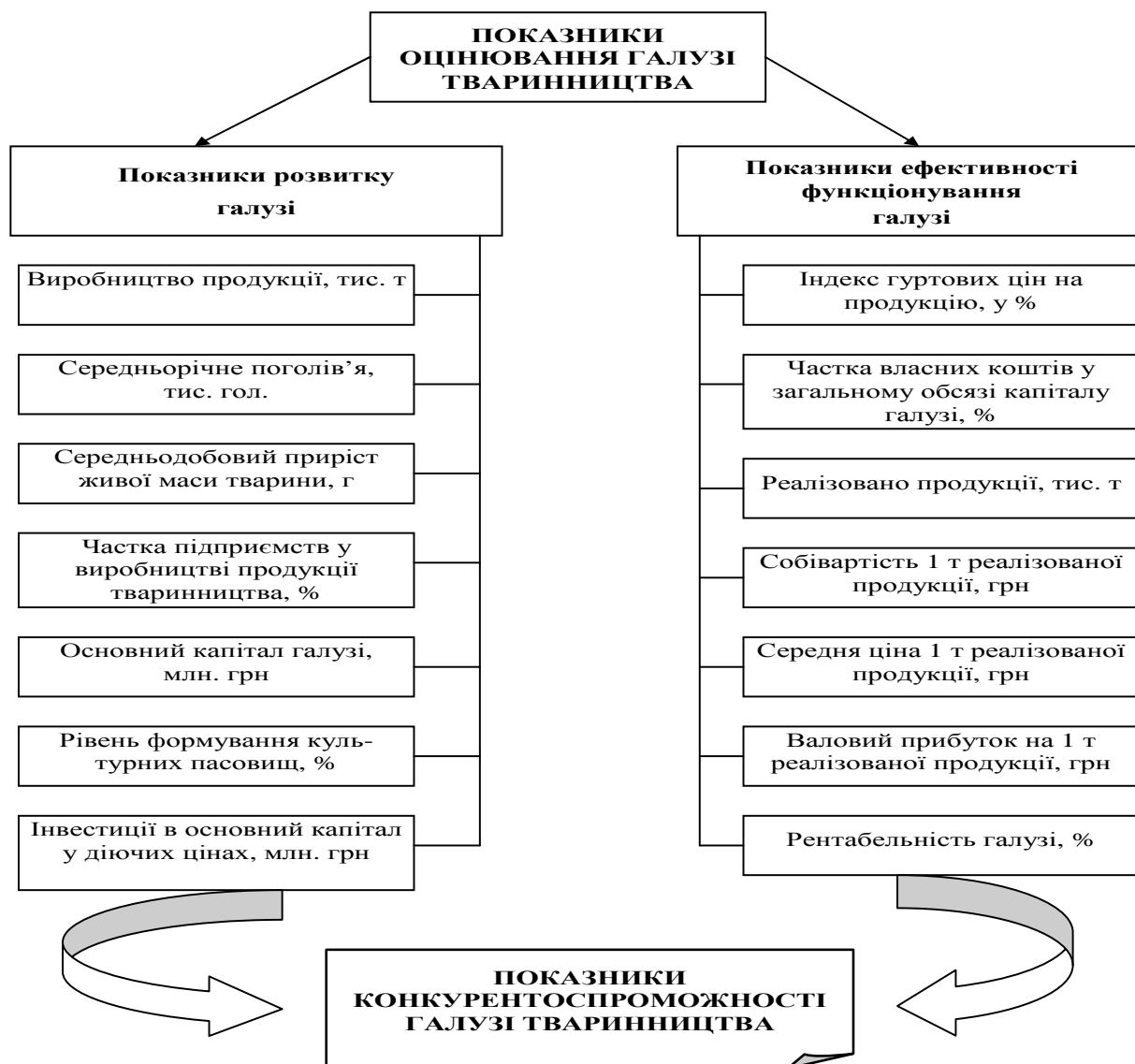

Рис. 1. Система показників оцінювання рівня ефективності розвитку і стану конкурентоспроможності галузі тваринництва

Джерело: самостійна розробка [7]

Наступним етапом є нормування показників, яке можна проводити на основі формули лінійного масштабування:

$$I = \frac{X - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}}, \quad 5$$

де X – значення показника; X_{\max} , X_{\min} – встановлені максимальне і мінімальне значення показників за сукупністю аналізованих об'єктів.

На заключному етапі оцінювання розраховується зведений індекс конкурентоспроможності галузі м'ясного скотарства як середньоарифметичне значення отриманих індексів і вибудовується загальний рейтинг конкурентоспроможності регіонів і природно-кліматичних зон.

Перевагами запропонованої методики, на наш погляд, є отримання достовірної оцінки конкурентоспроможності галузі, виявлення сильних і слабких сторін діяльності галузі, що впливають на конкурентоспроможність, підвищення об'єктивності оцінки, пов'язане з відсутністю необхідності залучення експертів.

Важливим критерієм оцінювання конкурентоспроможного розвитку тваринництва є прибуток. Тому до показників, які мають найбільший вплив, належать: витрати, середньодобовий приріст, вага тварин і ціна реалізації.

Рівень собівартості відображає вплив як зовнішніх економічних умов через вартість виробничих ресурсів, так і внутрішніх, які включають технічну озброєність та технології і форми

організації та управління. Модифікація цих чинників вимагає додаткових витрат, які повинні окупатися збільшенням середньодобового приросту.

Найчастіше при визначенні результативності виробництва використовують середні ціни реалізації. Проте в умовах економічної нестабільності товаровиробник повинен знати межі виробництва і при низьких цінах реалізації. Це необхідно для прийняття управлінських рішень, спрямованих на пошук більш вигідних каналів реалізації, що дають змогу сировинній ланці тваринництва працювати з максимально можливою ефективністю, а також прагнути наблизити виробничі витрати до оптимальних, особливо в умовах використання інновацій у тваринництві. Так, наприклад підприємства з вирощування і відгодівлі великої рогатої худоби повинні мати такі конкурентні переваги, які дадуть змогу отримати м'ясо вищого ґатунку якості і забезпечать позитивний розрив між рентабельністю інвестицій та середньозваженими витратами на капітал. Своєчасна оцінка його потенційних конкурентних переваг, його власних активів і можливостей дасть змогу визначити: чи здатний виробник підтримувати привабливий рівень рентабельності. Оскільки можливості державної підтримки обмежені, виробники змушені використовувати для цього здебільшого внутрішні резерви розвитку м'ясного скотарства, що полягають у визначенні оптимальних витрат при різних рівнях цін.

Очевидно, що для кожного рівня конкурентоспроможного розвитку є характерними певні особливості, що охоплюють набір чинників, які визначають місце суб'єкта господарювання на ринку. У загальному вигляді для товару – це якість і ціна, для підприємства – ефективність функціонування, для галузі – здатність використовувати і розвивати притаманні їй конкурентні переваги для забезпечення добробуту громадян.

Важливим аспектом оцінювання конкурентоспроможності галузі тваринництва є визначення типу ринку, на якому функціонують виробники. Основною ознакою, за якою потрібно визначати тип ринку, є рівень концентрації, який можна оцінити з огляду на кількість фірм на ринку та їхньої частки. Рівень концентрації оцінюється за допомогою індексу Герфіндала-Гіршмана, індексу Холла-Тайдмана, коефіцієнта відносної концентрації, коефіцієнта ентропії, дисперсії логарифмів ринкових часток, коефіцієнта Джині, коефіцієнта концентрації.

За допомогою розробленої методики можна визначити найбільш слабкі місця в розвитку як України загалом, так і окремих природно-економічних зон і підготувати базу для вироблення напрямів підвищення конкурентоспроможності галузі.

В ході дослідження було проведено групування сільськогосподарських підприємств, які займаються м'ясним скотарством за показником рентабельності виробництва яловичини, головною ознакою яких є середньодобовий приріст маси тварин більше 700 г. (табл. 1).

Таблиця 1

Групування сільськогосподарських підприємств за рівнем рентабельності (збитковості) у середньому за 2010–2013 рр.*

Показник	Групи господарств за рівнем рентабельності					
	– 50–40	–39–20	–19–1	0–20	21–40	понад 40
Кількість господарств	12	18	73	175	88	29
Рентабельність (збитковість), %	–47,3	–31,3	–11,7	14,5	30,1	45,3

* господарства із середньодобовим приростом маси тварин понад 700 г
Джерело: розрахунки автора

Найбільша частина підприємств входять у четверту і п'яту групи (їхня рентабельність позитивна і становить від 0 до 20%, від 21 до 40%), в цю групу входять 263 підприємств. 29 підприємств є високорентабельними (більше 40%).

Для аналізу конкурентної позиції господарств ми розділили їх на три групи: слабкі, середні і сильні господарства. До групи слабких були віднесені господарства, що мали середньодобовий приріст маси тварин на вирощуванні і відгодівлі до 700 г.

До групи середніх господарств належали ті підприємства, що мали середньодобовий приріст маси тварин на вирощуванні і відгодівлі від 701 до 900 г.

До групи сильних увійшли підприємства, що мають найвищий рівень середньодобового приросту живої маси тварин на вирощуванні і відгодівлі більше 900 г.

Для більш повної оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств були введені два показники, які розраховуються за такою формулою:

$$K_{вдн} = P_{кон} / CЗС, \quad 6$$

де $K_{вдн}$ – індекс відносної конкурентоспроможності;

$P_{кон}$ – значення показника середньодобового приросту маси тварин по конкретного господарства;

$P_{сер}$ – середнє значення показника середньодобового приросту маси тварин за сукупністю господарств.

$$\text{КПК} = \text{Пкон} / \text{Псупер},$$

де КПК – індекс позиційної конкурентоспроможності;

Псупер – значення показника за кращим господарством в їхній сукупності.

У першому випадку індекс показує конкурентне становище щодо групових позицій, у другому – щодо ринкового лідера.

Введення коефіцієнтів дає змогу ранжувати будь-яку сукупність сільськогосподарських підприємств за будь-якою системою показників і більш чітко визначити їхні конкурентні позиції.

Зведене групування конкурентних позицій господарств дає змогу зазначити, що група слабких має значення коефіцієнта відносної конкурентоспроможності від 0,49 до 0,75, значення коефіцієнта позиційної конкурентоспроможності – до 0,60; група середніх господарств – від 0,76 до 1,00 і від 0,59 до 0,80, відповідно; група сильних – понад 1,00 і від 0,81 до 1,00 відповідно (табл. 2).

Таблиця 2

Зведене групування сільськогосподарських підприємств з виробництва яловичини за показниками конкурентоспроможності у 2013 р.

Показник	Конкурентна позиція		
	Слабка	Середня	Сильна
Квідн	0,49–0,75	0,76–1,00	понад 1,00
КПК	0,39–0,60	0,59–0,80	0,81–1,00
Кількість господарств	79	218	103
Питома вага, %	19,7	54,5	25,8

Джерело: самостійна розробка

Відповідно до отриманих даних усі області України можна поділити на три категорії з конкурентоспроможності м'ясного скотарства:

1) слабо конкурентні області (Закарпатська, Запорізька, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Сумська, Херсонська – Квідн = 0,53 – 0,75; КПК = 0,44 – 0,59);

2) середньо конкурентні області (Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська – Квідн = 0,76 – 1,00; КПК = 0,60 – 0,79);

4) високо конкурентні області (АР Крим, Вінницька, Київська, Львівська, Полтавська, Черкаська – Квідн = понад 1,00; КПК = 0,81 – 0,98).

У кожній із виявлених конкурентоспроможних категорій областей необхідні свої організаційно-економічні заходи щодо вирішення розвитку виробничого потенціалу підприємств м'ясного скотарства, їхнього удосконалення та планування стратегій на перспективу.

Виявлено напрями, за якими сільськогосподарським підприємствам необхідно збільшувати конкурентні переваги: концентрація та інтенсивність виробництва; спеціалізація і кооперація, організація внутрішньогосподарських відносин; організаційно-економічна і технологічна забезпеченість господарської діяльності тощо.

З метою оцінки концентрації й інтенсивності конкуренції на ринку яловичини доцільно використати запропоновані показники конкурентоспроможності. Основною ознакою, за якою потрібно визначати тип ринку, є рівень концентрації, який можна оцінити з огляду на кількість фірм на ринку та їхньої частки. Рівень концентрації оцінюється за допомогою індексу Герфіндаля-Гіршмана, індексу Холла-Тайдмана, коефіцієнта відносної концентрації, коефіцієнта ентропії, дисперсії логарифмів ринкових часток, коефіцієнта Джині, коефіцієнта концентрації. Ми розрахували конкурентоспроможність ринку яловичини, результати яких відображено у табл. 3.

Таблиця 3

Показники концентрації й інтенсивності конкуренції ринку яловичини

Показник	Рік				
	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
Число підприємств на ринку, одиниць	408	333	311	307	329
Коефіцієнт концентрації для трьох найбільших продавців (CR-3)	21	16	15	13	13
Коефіцієнт концентрації для чотирьох найбільших продавців (CR-4)	24	20	14	13	14
Коефіцієнт концентрації для шести найбільших продавців (CR-6)	29	27	24	25	22
Коефіцієнт концентрації для десяти найбільших продавців (CR-10)	38	39	37	34	35

продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт концентрації для п'ятнадцяти найбільших продавців (CR-15)	58	49	55	56	54
Індекс Герфіндаля-Гіршмана (ННІ)	1033	1255	1087	1012	1019
Індекс Холла-Тайдмана	0,14	0,18	0,16	0,16	0,17
Коефіцієнт ентропії	0,041	0,032	0,049	0,045	0,042
Коефіцієнт відносної концентрації	40	35	46	44	42
Дисперсія логарифмів ринкових часток	0,81	0,85	0,77	0,78	0,78
Коефіцієнт Джині	0,23	0,31	0,18	0,21	0,24

Джерело: розрахунки автора

Отже, за усіма показниками, що вимірюють концентрацію, ринок яловичини є неконцентрованим, висококонкурентним з відсутністю чітко виражених лідерів. Кількість підприємств на ринку, що займаються виробництвом яловичини, за останні п'ять років скоротилася на 55%, при цьому значення коефіцієнта концентрації, індексу Герфіндаля-Гіршмана, індексу Хола-Тайдмана, коефіцієнта відносної концентрації, коефіцієнта ентропії, дисперсії логарифмів ринкових часток і коефіцієнта Джині коливалися у доволі незначному інтервалі, що вказує на несуттєвий вплив зменшення основних виробників яловичини на ринку України.

Висновки та подальші дослідження. Конкурентоспроможний розвиток м'ясного скотарства досягається тільки при формуванні оптимальної комбінації внутрішніх факторів виробництва: базових (землі, праці, капіталу), організаційно-економічних (інтенсифікації, концентрації і спеціалізації), маркетингових (каналів реалізації, якості, логістики, рівномірності реалізації по сезону, брендів), фінансових (власних коштів, кредитних ресурсів, лізингу), виробничих (генетики і відтворення, годівлі і кормовиробництва), з урахуванням впливу зовнішніх чинників. Внутрішні фактори, задіяні у виробництві м'яса, характеризуються взаємовпливом, взаємозалежністю, інерційністю і, певною мірою, взаємодоповнюваністю і замінністю, що повинно враховуватися системою управління.

Бібліографічний список

1. Бест М. Новая конкуренция. Институты промышленного развития : моногр. / М. Бест. – М. : Новая наука, 2002. – 286 с.
2. Довгань Л. Є. Конкурентоспроможність підприємств / Л. Є. Довгань. – К. : ІВЦ Вид-во "Політехніка", 2004. – 144 с.
3. Кваша С. М. Конкурентоспроможність вітчизняної сільсько-господарської продукції на світовому аграрному ринку / С. М. Кваша, Н. Є. Голомша // Економіка АПК. – 2006. – № 5. – С. 99–104.
4. Малік М. І. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми : монографія / М. І. Малік, О. А. Нужна. – К. : ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2007. – 272 с.
5. Нестеренко С. А. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств: управлінський аспект : монографія / С. А. Нестеренко. – К. : Аграр Медіа Груп, 2012. – 484 с.
6. Портер М. Стратегії конкуренції: Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / М. Портер [пер. с англ. А. Олійник, Р. Скільський]. – К. : Основи, 1998. – 264 с.
7. Пуцентейло П. Р. Конкурентоспроможність м'ясного скотарства України : теорія і практика : монографія / П. Р. Пуцентейло. – Тернопіль : ВПЦ "Економічна думка ТНЕУ", 2011. – 420 с.
8. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика / Н. П. Тарнавська. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 570 с.
9. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Маркетинг, 2002. – 892 с.
10. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика : учеб.-практ. пособие / А. Ю. Юданов. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Тандем: Гном-Пресс, 1998. – 384 с.

References

1. Best, M. (2002), *Novaya konkurentsya. Instituty promyshlennogo razvitiya* [New competition. Institute of Industrial Development], monograph, Novaia nauka, Moscow, Russia, 286 p.
2. Dovhan, L.Ye. (2004), *Konkurentospromozhnist pidpriemstv* [Competitiveness of enterprises], IVTs Vyd-vo "Politekhnik", Kyiv, Ukraine, 144 p.
3. Kvasha, S.M. and Holomsha, N.Ye. (2006), "Competitiveness of domestic agri-business products on the world agricultural market", *Ekonomika APK*, no. 5, pp. 99–104.
4. Malik, M.Y. (2007), *Konkurentospromozhnist ahrarnykh pidpriemstv: metodolohiia i mekhanizmy* [Competitiveness of agricultural enterprises: methodology and mechanisms], monograph, NNTs "Instytut ahrarnoi ekonomiky", Kyiv, Ukraine, 272 p.

5. Nesterenko, S.A. (2012), *Konkurentospromozhnist silskohospodarskykh pidpriemstv: upravlinskyi aspekt* [Competitiveness of Agricultural Enterprises: administrative aspect], monograph, Ahrar Media Hrup, Kyiv, Ukraine, 484 p.
6. Porter, M. (1998), *Stratehii konkurentsii: Metodyka analizu haluzei i diialnosti konkurentiv* [Strategy Competition: Methodology industries and competitors' activities], Osnovy, Kyiv, Ukraine, 264 p.
7. Putsenteilo, P.R. (2011), *Konkurentospromozhnist miasnoho skotarstva Ukrainy : teoriia i praktyka* [Competitiveness of beef cattle Ukraine: Theory and Practice], monograph, VPTs "Ekonomichna dumka TNEU", Ternopil, Ukraine, 420 p.
8. Tarnavska, N.P. (2008), *Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Competitiveness of enterprises management: theory, methodology, practice], monograph, Ekonomichna dumka, Ternopil, Ukraine, 570 p.
9. Fatkhutdinov, R.A. (2002), *Konkurentosposobnost organizatsii v usloviyakh krizisa: ekonomika, marketing, menezhment* [Competitiveness of the organization in crisis: economics, marketing, management], Marketing, Moscow, Russia, 892 p.
10. Yudanov, A.Yu. (1998), *Konkurentsia: teoriya i praktika* [Competition: Theory and Practice], Tandem: Gnom-Press, Moscow, Russia, 384 p.

Пуцентейло П.Р. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

Мета. Метою статті є оцінювання конкурентоспроможного розвитку галузі тваринництва на різних рівнях національної економіки.

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою статті є фундаментальні положення сучасної економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених. У процесі дослідження, зокрема, застосовувались методи: аналізу і синтезу – для вивчення об'єкта і предмета дослідження; графічний – для наочного відображення зв'язків між досліджуваними показниками; абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формулювання висновків); конструктивний та експериментальний (оцінювання конкурентоспроможності галузі).

Результати. Обґрунтовано, що необхідність оцінки конкурентоспроможного розвитку галузі на різних рівнях національної економіки зумовлена динамічними властивостями її складових: підприємств, інфраструктури та інститутів управління. Виокремлено зрізи оцінювання конкурентоспроможного розвитку галузі тваринництва. Доведено, що конкурентоспроможний розвиток галузі тваринництва характеризується комплексним показником, який враховує низку зовнішніх і внутрішніх чинників.

Наукова новизна полягає у розвитку теоретичних положень та виробленні концептуального підходу щодо оцінювання конкурентоспроможного розвитку галузі тваринництва, яка включає систему показників і критеріїв ефективності.

Практична значущість. Практичне значення одержаних результатів є підґрунтям для вирішення практичних проблем конкурентоспроможного розвитку галузі тваринництва. Запропонована система методів оцінки конкурентоспроможного розвитку м'ясного скотарства забезпечує об'єктивний підхід до формування сталого розвитку досліджуваної галузі.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкурентоспроможний розвиток, галузь, тваринництво, продукція тваринництва, методи оцінки.

Putsenteilo P.R. METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR EVALUATION COMPETITIVE DEVELOPMENT OF ANIMAL HUSBANDRY INDUSTRY

Purpose. The aim of the article is to evaluate the competitive development of animal husbandry sector at various levels of national economy.

Methodology of research. Fundamental assumptions of modern economic theory, scientific works of domestic and foreign scientists are the theoretical and methodological basis of the article.

The following methods were used during the research, in particular: analysis and synthesis – to study the object and subject of study; graphic – for a visual display of links between the studied parameters; abstract and logical (theoretical generalizations and formulation of conclusions); constructive and experimental (competitiveness evaluation of industry).

Findings. It has been substantiated that the need to assess the competitive development of the industry at various levels of national economy caused by the dynamical properties of its components: enterprises, infrastructure and institutions of governance. Sections of competitive assessment of animal husbandry sector have been determined. It has been proved that the competitive development of animal husbandry sector is characterized by a complex index that takes into account a number of internal and external factors.

Originality. Scientific novelty of the article lies in the development of theoretical propositions and developing conceptual approach for assessing competitive development of animal husbandry sector, which includes a system of indicators and performance criteria.

Practical value. The practical significance of the obtained results is the basis for solving practical problems of competitive animal husbandry sector. The proposed system of evaluation methods for competitive development of meat cattle breeding provides an objective approach to the formation of sustainable development of investigated industry.

Key words: competitiveness, competitive development, industry, animal husbandry, animal husbandry products, evaluation methods.

Пуцентейло П.Р. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНИВАНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО РАЗВИТИЯ ОТРАСЛИ ЖИВОТНОВОДСТВА

Цель. Целью статьи является оценка конкурентоспособного развития отрасли животноводства на различных уровнях национальной экономики.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой статьи являются фундаментальные положения современной экономической теории, научные труды отечественных и зарубежных ученых. В ходе исследования, в частности, применялись методы: анализа и синтеза – для изучения объекта и предмета исследования; графический – для наглядного отображения связей между исследуемыми показателями; абстрактно-логический (теоретические обобщения и формулирование выводов); конструктивный и экспериментальный (оценки конкурентоспособности отрасли).

Результаты. Обосновано, что необходимость оценки конкурентоспособного развития отрасли на различных уровнях национальной экономики обусловлена динамичными свойствами ее составляющих: предприятий, инфраструктуры и институтов управления. Выделены срезы оценивания конкурентоспособного развития отрасли животноводства. Доказано, что конкурентоспособное развитие отрасли животноводства характеризуется комплексным показателем, который учитывает ряд внешних и внутренних факторов.

Научная новизна заключается в развитии теоретических положений и выработке концептуального подхода к оценке конкурентоспособного развития отрасли животноводства, которая включает систему показателей и критериев эффективности.

Практическая значимость. Практическое значение полученных результатов является основой для решения практических проблем конкурентоспособного развития отрасли животноводства. Предложенная система методов оценки конкурентоспособного развития мясного скотоводства обеспечивает объективный подход к формированию устойчивого развития исследуемой отрасли.

Ключевые слова: конкурентоспособность, конкурентоспособное развитие, отрасль, животноводство, продукция животноводства, методы оценки

УДК 352.1:338.24

*Панухник О.В.,
д.е.н., доцент, в.о. зав. кафедри економіки та фінансів,
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя*

ФІНАНСОВО-АДМІНІСТРАТИВНІ ПЕРЕВАГИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ

Постановка проблеми. Сучасні політичні та економічні умови, що склалися в Україні, поряд із реалізацією низки невідкладних заходів у всіх сферах життєдіяльності суспільства потребують удосконалення державної регіональної політики, спрямованої на децентралізацію влади та зміцнення місцевого самоврядування, формування об'єднаних базових територіальних утворень як самостійних економічних суб'єктів у межах національної економіки, що пов'язане з проведенням адміністративно-територіальної реформи в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення проблеми трансформаційних змін територіальних спільнот базового рівня в Україні та здійсненню оцінки впливу цих процесів на розвиток місцевої демократії донедавна не приділялося належної уваги. Окремі дослідження у цьому контексті проведено Б. Адамовим, І. Бодровою [2], М. Долішнім [3], В. Кравченком [5], Г. Монастирським, А. Мельник [8], В. Нудельманом [11], А. Павлюком. Праці та розробки зарубіжних вчених, зокрема, Р. Беннета (R. Bennet) [12], Б. Деанте (B. Deante) [13], В. Горжим-Вілковського (W. Gorzym-Wilkowski) [14], А. Міщука (A. Miszczuk) неможливо у повній мірі адаптувати до вітчизняних умов. Поза сферою науково-теоретичного аналізу опинилися питання пошуку оптимальних варіантів зміцнення первинного адміністративно-територіального устрою в Україні через функціональну